

NEKROLOGER

AUGUSTINUS TELEF NIS LYNGE

Augo Lynge.

Født 16. oktober 1899, kateket- og lærereksamen Godthåb 1921, kursus ved Jelling seminarium 1922-23, specialkursus i København 1923-24, på Danmarks Lærerhøjskole 1933-34, lærer i det grønlandske skolevæsen 1924, seminarielærer ved Godthåb seminarium og højskole fra 1930, medlem af Godthåb kommuneråd 1930-42, af Grønlands landsråd 1951-55, delegeret til Rigsdagens Grønlands-udvalg 1939, 1945-46 og 1951-53, medlem for Sydgrønland af Folketinget fra 1953, stifter af ungdomsforeningen „nunavta qitornai“ 1941, udgiver af tidsskriftet „tarqigssut“ 1934-48, af romanen „ukiut 300-ngererat“ 1931 samt af lærebøger i zoologi, geografi og grønlandsk, ridder af Danebrog 1952.

Mange føler en vis tilfredsstillelse ved at være midtpunkt og have indflydelse. Få er de, som en stedse varende forpligtelse driver ud i samfundslivets hvirvler og ind i dets centrum, skønt de helst levede langt derfra.

Augo Lynge var én af disse få. Han følte sin gode forstand og sin deraf flydende specielle uddannelse som en forpligtelse til at yde alt, hvad han kunne til gavn for det samfund, der gav ham uddannelsen, for sin folkegruppe i samtid og fremtid. Tungt hvilede byrden, han påtog sig, ofte på hans skuldre, men han kastede den aldrig fra sig.

Af naturen var han genert og indesluttet. Dette kom til at stå i skarp kontrast til, hvad han måtte yde i kraft af de krav, hans fæller stillede til ham, og som han stillede til sig selv. Denne modsætning prægede hans personlighed og stemte hans sind. For ham var selv den mindste detalje alvor. Intet kunne tages let. Hans beskedenhed var ægte. Teatralsk ydmyghed lå ham fjernt.

Han lyttede altid til andres meninger; selv den unges ytringer i en sag havde hans øre, når blot de var fremsat i alvor og på baggrund af tænkning og viden. Til enhver tid veg han for den, hvis viden han anså for dybere end sin egen. Til enhver tid var han klar over sin egen videns begrænsning. Og dog kunne han med næsten ensartet stædighed fastholde en mening, som han gennem mange og tunge overvejelser var nået til. Hvad det har kostet denne mand at gå i det offentlige tjeneste – i den grad på tværs af hans natur – er svært at måle!

Når man prøver på at drage linjerne i det liv, som denne grønlandske personlighed har gennemlevet, synes de alle at pege hen imod det, som blev hans sidste forpligtelse: at være sine stammefrænders talerør på tinge. Den dobbelte arv var for ham både fortid og nutid. Han vedkendte sig „det danske blod, der flyder i vore årer“ samtidig med, at han vedkendte sig det grønlandsk-eskimoiske. Således var hans standpunkt i 1939, og således kunne det til det sidste karakteriseres. Dobbeltstillingen som formidleren af de gensidige opfattelser kunne han gennemføre i kraft af sin redelighed og den enestående tillid, han fra alle sider var genstand for.

Til den grønlandske natur gennem jagt og fiskerliv, gennem uddannelsen og virksomheden som lærer i naturhistorie, til det grønlandske sprog gennem undervisning og forfattervirksomhed følte han sig uløseligt knyttet, og som lærer, bladudgiver og leder af en ungdomsforening søgte han ind til den grønlandske ungdom. Samtidig var hans sind åbent for den værdifulde påvirkning fra Danmark og den kulturtradition, som kolonisationen havde øst af. Det vidner om hans følsomme sind, at han blandt danske digte især holdt af Aakjærs „Nu er dagen fuld af sang“ til Carl Niensens toner.

Han spændte sine kræfter til det yderste til gavn for de mennesker, der levede på hans fødeø, og som samledes om ham og til stadighed ventede sig meget af hans virke. Derfor er hans død et tab for det grønlandske samfund, for den grønlandske skole, for den grønlandske ungdom – i kraft af hans betydning for det levende samarbejde mellem det vestlige og det østlige Danmark, et tab for riget. Derfor – og som et enestående eksempel på ærlighed, pligtfølelse og menneskelig forståelse vil hans minde blive æret.

Finn Gad.

POUL LUDVIG RASMUSSEN

Født 5. februar 1901 på Skovridergården i Resle Skov, Vaalse Sogn. Styrmandseksamen 17. april 1926. Skibsførereksamen 28. oktober 1926. 1929 ansat som forhyret styrmand i Den Kgl. Grønlandske Handel. 1. januar 1935 fastansat og udnævnt til styrmand. 1. januar 1947 til overstyrmand; 1. september 1949 skibsfører af 2. grad; 1. august 1954 skibsfører af 1. grad.

Dekorert med fortjenstmedaljen i sølv med 2 spænder: „Østgrønland 1931-34“ og „Pearylandekspeditionen 1947-50“.

Der har alle dage været et ganske særligt forhold mellem skibsførerne i Den Kgl. Grønlandske Handels skibe og deres passagerer. På de skibe, der ellers besejler Nordatlanten, er kaptajnen en ophøjjet, fjern person, man måske er heldig at se én gang på rejsen. Således er det ikke i Handelens skibe. Her ser man skibets officerer hver dag, man taler med dem – man kommer til at synes godt om dem, og man kommer til at respektere dem. Langt de fleste passagerer, der i den sidste menneskealder er rejst til og fra Grønland, var specialister på et eller andet område, og de opdagede hurtigt, at deres skipper også var specialist på sit. Det vil aldrig blive en nem opgave at føre skib i isfyldt farvand og i farvande fyldt med skjulte skær og grunde uden den sædvanlige afmærkning. Kun den mand, der tilfulde kan sin håndtering og lidt til, kan løse den opgave. En sådan mand var P. L. Rasmussen.

Han viste det straks, da han i 1929 kom ind i Den Kgl. Grønlandske Handels tjeneste. Dette år var optakten til de store Øst-

grønlandsekspeditionerens tid. P. L. Rasmussen var med her og senere på Treårsekspeditionen, hvor han som anden styrmand og telegrafist sejlede med „Godthaab“ under kaptajn H. G. Nordhoek. Man kan vist uden at bruge store ord sige, at disse år – og navnlig 1931 – blev hans ilddåb. Normalt er en styrmands arbejde på broen, men på ekspedition er det anderledes. Alle må yde deres bedste for at sikre de bedste resultater, og Rasmussen deltog med liv og lyst i alt ombord og i land uden at skåne sig selv. Han lagde her ægte lederegenskaber for dagen: han var ikke af den slags, der bare satte sit mandskab i arbejde, han gik selv i spidsen, lige meget hvad opgaven lød på. Han lærte de unge videnskabsmænd at ro, at splejse, ja alle disse tusinde praktiske ting, som en ekspeditionsmand i Østgrønland ikke kan være foruden. Norge okkuperede det år ekspeditionens arbejdsområde, hvilket skaffede Rasmussen talløse timer ved telegrafnøglen. Hjemover tørnede han med sig selv i tjenesten på broen og ved radioen – og der blev alligevel tid til en hyggelig sludder. Han viste, at han var 100 procent sømand - og mand. Også på Pearylandekspeditionen gjorde han fremragende fyldest som navigatør og ekspeditionsmand. P. L. Rasmussen var overmåde glad for at sejle for ekspeditioner, selv om det betød en såvel legemlig som psykisk belastning udover det normale.

Det faldt i kaptajn Rasmussens lod sammen med de jævndrende styrmænd at føre

de stolte traditioner fra sejlskibenes tid videre, thi vel var „Godthaab“, „Sværdfisken“ og de andre skibe – „Disko“ undtaget – udstyret med maskine eller hjælpemotor, men det var oftest sejlene, der bar hurtigst fremover. Og de skibsførere, P. L. Rasmussen kom til at sejle under, var alle folk, der havde tjent deres sporer på de gamle barkskibe. Først som styrmand og senere som fører befæstede han herhjemme og i ishavnationernes søfartskredse år efter år sit ry som en af sin generations ypperste ishavskaptajner. Det er således ikke for store ord, når Rasmussen, allerede inden han sejlede ud på „Hans Hedtoft“s første og sidste rejse, fik prædikatet: den bedste kaptajn.

Hans store faglige dygtighed var parret med lige så store menneskelige egenskaber. Hans omhyggelige omsorg for de passagerer og det mandskab, der var ham betroet, udsprang ikke bare af det ansvar, der påhviler en skibschef, det var i lige så høj grad båret frem af medfølelse og interesse for medmennesker. Dette sidste kom tydeligst frem, når man talte med ham om den periode, han var fører af røntgenskibet „Misigssut“. Det kom også til orde, når man på en frivagt drøftede Grønland i nytidens tegn.

P. L. Rasmussen var ikke en mand af svulstige ord og store talemåder. Hans tale var som hans adfærd altid præget af ro og besindighed, krydret med et hjertevarmende lune. Netop derfor lyttede man gerne til ham og respekterede hans meninger. Man lærte noget, når man talte med ham, eller når man så ham udføre sin gerning. Derfor var man altid tryk ved at være ombord i skibe, hvor han var navigatør, og det bør i denne forbindelse fremhæves, at „Hans Hedtoft“s forlis blev det første og sidste, det eneste uheld, der overgik ham i de tredive år, han besej-

P. L. Rasmussen.

lede et af verdens farligste farvande. Derfor nægtede de, der kendte ham, uvilkårligt at tro på de første meddelelser om ulykken, men man måtte endnu engang erkende, at selv den største faglige dygtighed, de bedste menneskelige egenskaber og den mest moderne teknik er for intet at regne, når den barske natur udfolder sig i al sin magt og vælde.

P. L. Rasmussen vil blive husket og savnet af alle, der kom i berøring med ham, hans minde vil blive æret i lange tider. „Hans Hedtoft“s forlis sønden for Kap Farvel vil aldrig blive glemt. Vi sænker harpunflaget på halv for kaptajn og besætning, der døde under udførelsen af deres farefulde hverv.

Dan Laursen.

CARL EGEDE

Blandt de 95, der omkom ved „Hans Hedtoft“s forlis, var en af det grønlandske fiskerierhvervs allerbedste mænd. Carl Egede blev født den 5. oktober 1924 i Nanortalik. Han var søn af førsteprest Gerhardt Egede, der selv har øvet en betydningsfuld indflydelse på Grønlands udvikling siden krigen, både som

medlem af den store grønlandske kommission og senere som landsrådsmedlem.

Carl Egede voksede således op i en af Grønlands bedste familier blandt seks søskende. Hans barndomsår tilbragte familien i Frederikshåb, hvor Carl meget hurtigt fik en stærk interesse for fiskeriet, en interesse som

aldrig slap sit tag i ham, selv om han ikke gik den direkte vej til at blive fisker.

Carl Egede ville gerne have en grundig uddannelse og gik på efterskole i Julianehåb 1938-40. Så fik han lyst til at blive kateket og gik på Godthåb seminarium 1940-43. På dette tidspunkt afbrød han dog studierne for at gå over i praktisk arbejde. Fra 1943-47 arbejdede han i kryolitbruddet i Ivigtut, og endelig i 1947 bestemte han sig for at blive fisker og gik herefter helt op i denne gerning og i de tillidshverv, som den førte med sig.

Carl Egede havde fået rige evner i vugge-gave. Han var velbegavet, uforfærdet og ordholden. Han blev midtpunktet indenfor sin familiekreds, og hans søskende så op til ham. De tog gerne ud til søs med ham; selv om de vidste, at hans vovemod var stort, og at de godt sammen med ham kunne komme ud for farlige æventyr, havde de ubegrænset tillid til hans dygtighed til søs og følte sig altid trygge med ham ved roret.

Carl Egede havde også en stærk vilje og et voldsomt temperament. Han var som oftest i stand til at tøjle sine følelser, men hvis han kom ud for uretfærdigheder, eller noget han opfattede som uretfærdigt, kunne det give sig voldsomme udslag.

Carl Egedes gode evner og karakteregenskaber førte ham i ung alder frem til en række tillidsposter. I 1953 blev han næstformand for de sammensluttede fisker- og fangerforeninger i Grønland, og i 1957 blev han formand. I 1955 blev han medlem af landsrådet og kommunalbestyrelsesmedlem for Narssaq. Samme år blev han medlem af styrelsesrådet for Den kongelige grønlandske Handel. Desuden var han medlem af Ernæringsrådet for Grønland samt af Samarbejdsudvalget vedrørende fiskerierhvervet i Grønland.

Carl Egede nærrede en brændende kærlighed til fiskerierhvervet. Han var selv en dygtig fisker, men hans mange tillidshverv forhindrede ham ofte i selv at være med sin egen kutter, og dette voldte ham ærgrelse. Han var sjælen i den grønlandske fiskeriforening, og de mange gode resultater, som denne forening har opnået for sine medlemmer, kan den i væsentlig grad takke ham og hans fortrinlige talsmandsegenskaber for. Han nåede langt fra at se alle sine tanker realiseret; bl. a. var han meget interesseret i at få organiseret

et søgående fiskeri for de grønlandske fiskere.

Vi, der hovedsagelig kendte Carl Egede fra samvær i København, var klar over, at her var han ikke i sit es. Han befandt sig ikke vel i den store by, blandt andet fordi han ikke syntes, han havde nok at bestille, medens han var her. Der kunne være noget inderligt melankolsk over Carl Egede, når han med et lidt genert smil tilstod, at han ikke havde det helt godt og led under længsel efter at komme hjem til Grønland.

Men uanset disse følelser var Carl Egede, en fortræffelig medarbejder og kollega i Grønlands Handels styrelsesråd. Han beherskede det danske sprog i alle dets nuancer, han var ikke veltalende i banal forstand og talte i det hele taget ikke mere, end han fandt nødvendigt. Han talte kun om de sager, som han virkelig havde praktisk kendskab til og forstand på, men når han talte var det med en sjælden evne til at redegøre aldeles klart og koncist for sit velforberejede standpunkt.

Carl Egede havde en lykkelig evne til på een gang at stå fast på sit standpunkt og samtidig lytte til argumenter, således at han aldrig forfaldt til en stædig afvisning af oplysninger og saglig argumentation, der gik hans ønsker imod. Carl Egede havde den evne, der er sjælden overalt i verden - også i grønlandsarbejdet - at han stod fast på sine standpunkter, uanset om disse viste sig at være populære eller ej, så længe han selv var overbevist om deres rigtighed. Hans standpunkter var de samme i styrelsesrådet i København og i fiskeriforeningens møder i Godthåb. I striden om arbejds- og lønforhandlingerne i Sukkertoppen i 1958 viste han således det mod offentligt at forfægte yderst upopulære standpunkter og blive ved hermed uanset udbredt modstand også fra hans egne.

I sit samarbejde med Grønlands Handel forstod han til fulde den kunst at tøjle sit temperament, også når afgørelser gik hans ønsker imod, hvad der naturligvis af og til måtte indtræffe. Carl Egede tilførte os mange værdifulde impulser, han mødte os med tillid, og vi havde tillid til ham. Vi holdt af ham, og vi håber på, at det var gengældt. Carl Egede var en tillidsmand i ordets egentligste forstand. Hans indsats gik længere end til en ophjælpning af fiskeriets interesser, han var med til at knytte Danmark og Grønland nærmere til hinanden.

Ebbe Groes.